

ปาฐกถาของนายปรีดี พนมยงค์

เรื่อง

“จะมีทางได้ประชาธิปไตยโดยวิธีสันติหรือไม่”

แสดงในงานประชุมประจำปีของนักเรียนไทย

ในสหพันธรัฐเยอรมัน ๓๐ ต.ค. ๒๕๑๖

สวัสดิ์ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านนายกรรมการ ท่านกรรมการ และท่านสมาชิกสมาคมนักเรียนไทยในสหพันธรัฐเยอรมันที่ต้อนรับผมกับภรรยาในการเชิญมาร่วมงานประจำปีของสมาคม ขอขอบใจสมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสที่ได้มาร่วมต้อนรับด้วย และขอขอบใจทุกท่านจากหลายประเทศที่สละเวลาฟังปาฐกถาและสนทนากับผมในวันนี้

ท่านนายกรรมการได้แจ้งมายังผมว่ากรรมการ และสมาชิกมีความสนใจใคร่ที่จะให้ผมแสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า “จะมีทางได้ประชาธิปไตยโดยวิธีสันติหรือไม่” เรื่องนี้สืบเนื่องมาจากเมื่อครั้งประชุมประจำปีของสมาคมปีกลายนี้ คณะกรรมการขอให้ผมแสดงปาฐกถาในหัวข้อว่า “การนำประชาธิปไตยแบบตะวันตกมาใช้แก่ประเทศกำลังพัฒนา” เมื่อจบปาฐกถาแล้วมีหลายท่านได้สนใจถามผมถึงวิธีการที่จะได้ประชาธิปไตย ผมได้สนองตอบเป็นใจความว่าราษฎรใช้วิธีสันติบ้างและไม่สันติบ้าง ทั้งนี้ผมอาศัยปรากฏการณ์ที่ประจักษ์ในประวัติศาสตร์ ซึ่งผมมิได้คิดขึ้นเอง แต่ทว่าเมื่อปีกลายนี้ผมไม่มีเวลาพอที่จะกล่าวถึงตัวอย่างในประวัติศาสตร์ได้ยืดยาว ฉะนั้นจึงขอยกยอดมากล่าวภายใต้หัวข้อปาฐกถาปีนี้

ผมเห็นว่าการจะได้ประชาธิปไตยโดยวิธีสันติหรือไม่นั้นในเบื้องต้นสมควรพิจารณาตัวอย่างอันเป็นข้อเท็จจริงที่ประจักษ์ในประวัติศาสตร์ นับตั้งแต่การได้มาซึ่งระบบประชาธิปไตยของมนุษยชาติเมื่อครั้งปฐมกาล ซึ่งต่อมาได้ถูกชะงักลงโดยระบบทาสและระบบศักดินา แล้วต่อมาจึงมีระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกขึ้น ผมจะหยุดปาฐกถาลงเพียงการได้ประชาธิปไตยชนิดนี้ เพราะประชาธิปไตยยังมีอีกมากมายหลายชนิด อาทิประชาธิปไตยแบบใหม่หรือแบบในค่ายสังคมนิยม, ประชาธิปไตยเพียงค้ำนการเมือง, ประชาธิปไตยสมบูรณ์ทั้งค้ำนการเมืองและเศรษฐกิจ

และทักษะประชาธิปไตยสมบูรณ์เป็นหลักนำ ถ้าหากจะกล่าวให้ครบถ้วนถึงวิธีได้ประชาธิปไตย เหล่านี้ก็จะต้องใช้เวลานานมาก

บัดนี้ ผมขอเริ่มวิธีได้ประชาธิปไตยของมนุษยชาติในสมัยปฐมภพก็คือเมื่อมีมนุษยชาติขึ้นในโลกนี้เป็นเวลาหลายแสนปีมาแล้วนั้น มนุษยชาติมีความสัมพันธ์กันอยู่ตามระบบประชาธิปไตยปฐมภพคือสมาชิกในสังคมต่างร่วมมือกันฉันทันทีหนึ่งในการแสวงหาอาหาร และผลิตสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ไม่มีผู้ใดหวงกันที่ดินและเครื่องมือการผลิตไว้เป็นของตนเองโดยเฉพาะ คือไม่มีนายทุน ไม่มีกรรมกรหรือผู้ไร้สมบัติ ไม่มีความต่างกันระหว่างคนมีกับคนจน ยุคดั้งเดิมเริ่มแรกนั้นมนุษยสังคมปกครองโดยแม่ซึ่งเป็นหญิง สังคมชนิดนี้คือ “มาตุสังคม” (Matriachal Society) ต่อมามีความจำเป็นต้องอาศัยผู้มีกำลังกายแข็งแรงจึงได้เปลี่ยนหัวหน้าสังคมจากหญิงมาเป็นชาย สังคมชนิดนี้คือ “ปิตุสังคม” (Patriachal Society) (หญิงที่หลายควรจะมีใจว่า ในยุคเริ่มแรกแห่งมนุษยชาตินั้นหญิงเป็นผู้นำสังคมก่อนชาย ในภาษาไทยก็ยังมีการร้อยเอ็ดอยู่ เช่นหัวหน้ากองทัพนั้นเราเรียกว่า “แม่ทัพ” ไม่ใช่ “พ่อทัพ” คำว่า “หัวหน้ากอง” นั้น ในสมัยก่อนเคยเรียกกันว่า “แม่กอง” แล้วต่อมาก็เรียกว่า “นายกอง” บ้าง “หัวหน้ากอง” บ้าง)

หัวหน้าสังคมในยุคปฐมภพนั้นจะเป็นหญิงหรือชายก็ตาม หัวหน้าสังคมก็ปกครองสมาชิกในสังคมอย่างแม่พ่อปกครองลูก ระบบสังคมในยุคนี้จึงมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยปฐมภพ ซึ่งเหมาะสมแก่สภาพเครื่องมือในการแสวงหา และผลิตวัตถุมาเป็นของกินของใช้ในการดำรงชีพคือเครื่องมือหินและโลหะอย่างหยาบ

มนุษยชาติได้ประชาธิปไตยปฐมภพโดยวิวัฒนาการคือวิธี “Evolution” ซึ่งผมเรียกเป็นภาษาไทยว่า “วิวัฒน์” ซึ่งต้องใช้เวลาหลายล้านปี ถ้ากะเนเพียงเวลาที่ “Aechropoid ape” หรือที่ผมเรียกเป็นภาษาไทยว่า “กระปี่” อันเป็นสัตว์ที่มีอวัยวะพัฒนาสูงกว่าลิงทั้งหลายนี้ก็ต้องใช้เวลาหลายแสนปีที่อวัยวะของกระปี่เปลี่ยนแปลงทีละชนิด ๆ จึงมีอวัยวะครบถ้วนเป็นมนุษยชาติ การวิวัฒน์อวัยวะของกระปี่นั้น เนื่องจากความอดุสาหะของกระปี่ที่พยายามหาอาหารเพื่อดำรงชีพให้มาก และดีขึ้นกว่าลิงและสัตว์ทั้งหลายอื่น ในการนั้นกระปี่ก็ต้องออกกำลังกาย และพยายามใช้มือของตนให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น อวัยวะรวมทั้งมือของกระปี่ก็ค่อย ๆ วิวัฒน์ทีละชนิด ๆ ในระหว่างเวลาหลายแสนปี จึงสามารถเอาหินมาทำเป็นเครื่องมือในการผลิตวัตถุสิ่งจำเป็น

แต่การดำรงชีพได้ กระบี่จึงหมดสภาพเป็นสัตว์เครื่องนุ่งห่มเป็นมนุษย์ชาติ ความต่างกัน
 ในขั้นพื้นฐานคือสัตว์ชาติแม้จะพัฒนาสูงสุดเป็นกระบี่ แต่ก็ยังไม่สามารถทำเครื่องมือผลิตได้
 ส่วนมนุษย์ชาติสามารถทำและใช้เครื่องมือการผลิตได้ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่ามนุษย์ชาติ
 คือสัตว์ที่สามารถทำเครื่องมือการผลิตได้ จาการากฐานนี้ความคิดของมนุษย์ชาติก็เกิดขึ้นและ
 พัฒนาไปตามลำดับว่ามนุษย์ชาติจะควรร่วมกันอยู่ในสังคมโคออปิเวทีฟ จึงจะสอดคล้องกับพลัง
 การผลิตคือเครื่องมือกับคนที่สามารถทำและใช้เครื่องมือนี้ เพื่อสังคมจะได้ผลผลิตมากและดีที่สุด
 ตามสภาพของพลังการผลิตนั้น ความคิดดังกล่าวนี้จึงเป็นที่กำเนิดสังคมที่เป็นหลักนำในการดำเนิน
 ชีวิตทางสังคม ซึ่งก็วิวัฒนาการไปตามการวิวัฒนาการของพลังการผลิตในยุคต่อ ๆ มา

ต่อมามนุษย์ได้พัฒนาเครื่องมือหินและโลหะให้ประดิษฐ์ขึ้นสามารถใช้เครื่องมือนี้ทำ
 การเพาะปลูก สามารถจับสัตว์เช่นวัวควายนำมาใช้เป็นพาหนะและเป็นแรงในการเพาะปลูกและ
 ลากจูง มนุษย์จึงทำการผลิตปัจจัยในการดำรงชีพได้มากขึ้น หัวหน้าสังคมซึ่งเป็นผู้มีอำนาจก็ใช้
 อำนาจหวงกันที่ดินในบริเวณที่สังคมของตนตั้งอยู่นั้นเป็นของ ๆ ตนโดยเฉพาะ ส่วนสมาชิกใน
 สังคมก็ถูกถือว่าเป็นทรัพย์สินของหัวหน้าสังคม ซึ่งมีอำนาจใช้คนในสังคมให้ทำงานอย่างสัตว์
 พาหนะในสมัยนั้นสังคมน้อย ๆ ที่กระจายกันอยู่นั้นมีการต่อสู้ทางอาวุธเพื่อล่ามนุษย์ต่างสังคมเอา
 มาใช้งานอย่างสัตว์พาหนะ ดังนั้นสังคมประชาธิปไตยแบบปฐมกาลจึงเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมทาส เรา
 จะเห็นได้ว่ามนุษย์ชาติในยุคนี้ ได้ระบบทาสโดยวิธีที่ผู้มีเครื่องมือการผลิตใช้กำลังอาวุธบังคับ จึง
 ไม่ใช่วิธีสันติแต่หัวหน้าสังคมซึ่งมีอำนาจใช้กำลังอาวุธนั้นเสียเอง การกระทำของเขาแม้มีคตินิยม
 เป็นจริยธรรมของมนุษย์ชาติแต่ไม่ผิดกฎหมาย

มนุษย์ได้ปรับปรุงเครื่องมือการผลิตให้มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น ครั้นแล้วก็มีเครื่อง
 มือหัตถกรรมสามารถผลิตสิ่งของได้หลายอย่างหลายชนิด อีกทั้งได้ขยายการเพาะปลูกในที่ดิน
 กว้างขวางยิ่งขึ้น การที่จะใช้ทาสอยู่แต่ในครัวเรือนก็ไม่อาจที่จะทำการผลิตในที่ดินกว้างใหญ่ของ
 หัวหน้าสังคมได้ผล ฉะนั้น หัวหน้าสังคมซึ่งถือว่าเป็นเจ้าของที่ดินในสังคม จึงต้องผ่อนผันโดย
 วิธีสันติเพื่อเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ให้ทาสมีเสรีภาพยิ่งขึ้นโดยให้ทาสบางส่วนอยู่ประจำเป็น
 เอกเทศในที่นาซึ่งอยู่ห่างจากบ้านของนายทาส ทาสส่วนนี้มีลักษณะเปลี่ยนจากเดิมคือเป็นข้าไพร่
 ที่ทำการเพาะปลูกในที่ดิน โดยตนเองต้องส่ง ผลผลิตส่วนใหญ่เป็น บรรณาการให้แก่ หัวหน้าสังคม
 หรือคำโบราณของไทยว่า “ส่งส่วย” ซึ่งต่อ ๆ มาได้เปลี่ยนเป็นการส่งเงินแทนผลผลิตให้แก่

หัวหน้าสังคมซึ่งถือว่าเป็นเจ้าของที่ดินทั่วทั้งหลายในเขตแคว้นนั้น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมจึงเปลี่ยนมาเป็น ระบบที่เรียกเป็น ภาษาเยอรมัน "Feudalsystem" ภาษาฝรั่งเศสว่า "Système féodal" อังกฤษ "Feudal System" ซึ่งมีผู้แปลเป็นภาษาไทยว่า "ระบบศักดินา" คือฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าของที่ดินซึ่งมีอันต่อบลกันตามขนาดและความสำคัญของเขตแคว้น เช่นในดินแดนเยอรมันมี Freiherr, Graf, Prinz, Furst Herzog ซึ่งบางเขตแคว้นเป็นรัฐเอกราช ส่วนบางเขตแคว้นขึ้นต่อ Konig และ Kaiser ที่เป็นยอดสูงสุดของเจ้าศักดินา ในดินแดนฝรั่งเศสมี Baron, Vicomte, Marquis, Duc, Prince, Roi, Empereur ในดินแดนอังกฤษมี Baron, Viscount, Earl, Marquess, Duc, Prince, King (ครึ่งหนึ่ง Queen และ King อังกฤษเป็น Empress และ Emperor ของ India ด้วย) ในดินแดนอินเดียได้แก่ ราชา, มหาราชา, ฯลฯ

ส่วนราษฎรในสังคมศักดินานั้นมีฐานะเป็น "Serf" หรือ "ข้าศักดินา" ตรงกับภาษาไทยว่า "ไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน"

เครื่องมือหัตถกรรมก็ได้พัฒนาต่อ ๆ มา ครั้นแล้วในปลายศตวรรษที่ ๑๘ ได้มีผู้คิดทำเครื่องมือจักรกลที่ใช้กำลังไอน้ำแทนแรงงานสัตว์พาหนะและแทนเครื่องมือหัตถกรรม ซึ่งนับว่าเป็นการเริ่มต้นแห่ง "Industrial revolution" หรือ "การปฏิวัติอุตสาหกรรม" ความจำเป็นจึงเกิดขึ้นว่าคนที่จะใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่นั้นได้จำเป็นต้องเป็นคนที่มีความรู้ในทางวิศวกรรมพอสมควร ถ้าหากใช้ข้าไพร่ศักดินาที่รู้แต่การใช้เครื่องมือหัตถกรรมอย่างเก่าแล้ว เครื่องจักรกลสมัยใหม่นั้นก็พังทลายหรือดำเนินไปอย่างไม่ได้ผล และเมื่อต้องใช้คนงานที่มีความรู้ทางวิศวกรรมแล้วก็จะใช้กันอย่างกะตือเหมือนใช้ข้าไพร่ศักดินาไม่ได้ คือจำเป็นต้องให้คนงานสมัยใหม่มีเสรีภาพหลุดพ้นจากการเป็นข้าไพร่ศักดินาจึงจะมีกำลังใจในการใช้เครื่องจักรกลสมัยใหม่นั้นให้มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดทวีผลในการผลิต ดังนั้นนายทุนสมัยใหม่หรือเจ้าสมบัติผู้เป็นเจ้าของเครื่องมือจักรกลสมัยใหม่รวมทั้งผู้ก้าวหน้าสมัยนั้นจึงได้ร่วมกันเรียกร้องที่จะให้ เจ้าศักดินาในยุโรป ตะวันตก เปลี่ยนระบบศักดินาเดิมมาเป็นระบบที่ให้คนงานและพลเมืองมีเสรีภาพ มีความเสมอภาค มีความเป็นภราดรภาพยิ่งขึ้น เพราะถ้าขึ้นใช้วิธีใช้ข้าไพร่แก่วิธีการผลิตโดยเครื่องจักรกลสมัยใหม่แล้ว การผลิตเพื่อความต้องการชีวิตปัจจัยของพลเมืองก็จะไม่ได้ผลและจะนำไปสู่ความอับคัตขาดแคลนระบบที่จะต้องเปลี่ยนใหม่นี้คือระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก

ปัญหาว่ามีคนตะวันตกได้ประชาธิปไตยโดยวิธีสันติหรือไม่ในระยะแรก ๆ คนตะวันตกเรียกร้องทางสันติ ส่วนเจ้าศักดินาได้มีปฏิกริยาต่อคำเรียกร้องนั้นต่าง ๆ กัน

ในประเทศแห่งคนเชื้อสายแองโกล-แซกซอน คือในดินแดนอังกฤษและอเมริกาเหนือ นั้น พวกศักดินาในดินแดนอังกฤษที่เคยถูกราชฎรภายในประเทศของตนเองต่อสู้เพื่อเสรีภาพมาแล้วหลายครั้งจึงได้สติว่าถ้าขึ้นคือวันไม่ผ่อนผันให้ราชฎรภายในประเทศของตนได้ระบบประชาธิปไตยโดย สันติแล้วความ ขัดแย้งก็จะเกิดขึ้นอย่างรุนแรง กับพลังใหม่สมัยนั้น ที่กำลังก้าวหน้า ดังนั้นเพื่อ ประโยชน์แห่ง สมบัติและฐานะ ของตนเองที่จะคง อยู่ต่อไปจึง ได้ผ่อนผัน ให้ราชฎรในประเทศอังกฤษ มีระบบ ประชาธิปไตย และอาศัยระบบนั้น พัฒนาสมบัติศักดินาให้เป็นทุนสมัยใหม่ ร่วมกับนายทุนสมัยใหม่

ส่วนคนอังกฤษ และคนผิวขาวจำนวนหนึ่งที่อยู่ในดินแดนอเมริกาเหนือส่วนใหญ่ นั้น พวกศักดินาอังกฤษไม่ยอมให้ระบบประชาธิปไตยคือยังคือวันปกครองอย่างอาณานิคม แม้คนผิวขาวในอาณานิคมนั้นจะพยายาม เรียกร้องประชาธิปไตยโดยสันติแต่พวกศักดินาชาวอังกฤษก็ไม่ยอม คนผิวขาวอเมริกันภายใต้การนำของยอร์ชวอชิงตันจึงจำต้องใช้วิธีต่อสู้ทางอาวุธเป็นสงครามภายในจนได้ชัยชนะแล้วเป็นสหรัฐเอกราชสถาปนาระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกขึ้น สหรัฐอเมริกาก็ได้ดำเนินตามหลักการ ประชาธิปไตยตามแนวทางชื่อสัตย์ ต่ออุดมคติของวอชิงตันมาเป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปี ครั้นแล้วภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็ได้เปลี่ยนออกห่างจากอุดมคติเดิมยิ่งขึ้นแล้วก็มีผู้ยกย่องว่าเป็นหัวหน้าค่ายเสรีประชาธิปไตย แต่เราก็เห็น ได้ว่าหัวหน้าค่ายเสรีประชาธิปไตยทุกวันนี้กลายเป็นผู้สนับสนุน หลายประเทศที่ยังคงมี ระบบศักดินาและ ระบบเผด็จการให้ดำรงคงอยู่โดยทุ่มเทวัสดุเงินทองจำนวนหลายแสนล้านดอลลาร์และชีวิตคนอเมริกันหลายล้านคน

ประเทศฝรั่งเศสในปลายศตวรรษที่ ๑๘ สมัยเมื่อมีเครื่องจักรกลไอน้ำใช้แพร่หลายเป็นเครื่องมือการผลิตสมัยใหม่แล้ว แม้นายทุนหรือเจ้าสมบัติผู้เป็นเจ้าของวิสาหกิจสมัยใหม่รวมทั้งผู้ก้าวหน้าสมัยนั้น เรียกร้องโดยสันติให้เจ้าศักดินาเปลี่ยนระบบศักดินามาเป็นระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่พวกเจ้าศักดินาก็คือวันรักษาระบบเดิมของตนไว้ซึ่งเป็นการขัดแย้งกับความสัมพันธ์ใหม่ในวิธีผลิตด้วยเครื่องจักรสมัยใหม่ วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น ผู้คนอดอยากกันมากถึงกับพากันเดินขบวนไปยังพระราชวังแวร์ซาย ครั้นแล้วก็ได้ทำลายคุกบาตีย์ลด์

เมื่อวันที่ ๑๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๗๘๙ อันเป็นสัญลักษณ์เริ่มต้นแห่งการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศส
ในปีนั้นแล้วสถาปนาระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกขึ้น แม้ในระยะ ๔๐ ปีต่อมาในฝรั่งเศสได้มี
การต่อสู้ระหว่างพวกนิยมระบบเก่ากับระบบใหม่หลายครั้ง แต่ระบบประชาธิปไตยตะวันตกก็มี
พื้นฐานอยู่ การพัฒนาในทางอุตสาหกรรมและการผลิตของฝรั่งเศสเมื่อก่อนการปฏิวัติในดิน
แดนเยอรมัน ค.ศ. ๑๘๔๘ นั้น ได้ก้าวหน้ามากกว่าในดินแดนเยอรมัน

ส่วนรัฐต่าง ๆ ในดินแดนเยอรมันก่อน ค.ศ. ๑๘๔๘ นั้น แม้จะได้มีเครื่องจักรกล
ไอน้ำเพื่อใช้ในการผลิตและดินแดนเยอรมันอันอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และนาย-
ทุนเยอรมันสมัยใหม่ ครั้นนั้นรวมทั้งผู้ก้าวหน้าได้เรียกร้องโดยสันติให้เจ้าศักดินาในเขตแคว้นใหญ่
น้อยเปลี่ยนระบบศักดินามาเป็นระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก แต่พวกเจ้าศักดินาเยอรมันก็
ถืออื้ออยู่อีก ความอึดอืดขาดแคลนมีอยู่ทั่วไป คนเยอรมันจำนวนไม่น้อยต้องอพยพไปเป็น
กรรมกรทำงาน ในประเทศตะวันตก ที่มีระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกแล้ว อาทิ ในอังกฤษ,
ฝรั่งเศส, เบลเยียม แล้วก่อหวอดเป็นสันนิบาตกรรมกรเยอรมันขึ้น สมัยนั้นผู้ใดคัดค้านระบบ
ปกครองก็ถูกพวกศักดินาตั้งชื่อให้เป็น “คอมมิวนิสต์” เช่น เฟรดเดอริก เองเกลส์ ลูกเศรษฐี
เจ้าของอุตสาหกรรมทอผ้าขนาดใหญ่ ชาวเมืองบาร์เมน “BARMEN” (ปัจจุบันนี้อยู่ใน
“WUPPERTAL”) ได้เขียนจดหมายใน ค.ศ. ๑๘๔๔-๑๘๔๕ ถึงมาร์กซ์ ขณะที่ทั้งสองยัง
ไม่เป็นคอมมิวนิสต์ว่าสารวัตรตำรวจ, นักดนตรี, นักวาดภาพการ์ตูน, ชุนนางผู้ให้เงิน, เจ้าของ
ร้านค้า ฯลฯ ก็เรียกตัวเองว่าคอมมิวนิสต์ตามที่เจ้าศักดินากับลูกสมุนตั้งชื่อนั้นให้แก่ผู้ที่ถือค้ำ
หรือไม่พอใจระบบศักดินาเผด็จการ ผู้ตั้งชื่อนั้นให้ก็ ผู้ที่รับเอาชื่อนั้นมาเรียกตัวเองก็ก็ ต่างฝ่าย
ต่างไม่รู้ว่คอมมิวนิสต์คืออะไร เองเกลส์ก็เป็นถึงลูกเศรษฐี ส่วนมาร์กซ์ก็เป็นลูกนายควมมี
รายได้มากและเพิ่งจบปริญญาเอกจากมหาวิทยาลัยเบอร์ลิน (เดิมเรียนที่บอนน์) และแต่งวิชา-
นิพนธ์เรื่อง “ปรัชญากรีกแห่งสำนักอีพิคุรัส” (EPICURUS) อันเป็นสำนักที่สอนว่าความสุข
แห่งชีวิตอันเป็นจุดหมายปลายทางนั้นจะต้องดำเนินไปภายใต้ศีลธรรม, ความอดกลั้น, ศักดิ์ศรี,
และการพัฒนาทางวัฒนธรรม มาร์กซ์เป็นสานุศิษย์ปีกซ้ายของศาสตราจารย์ “ฮ็egel” ซึ่ง
สมัยนั้นถือกันว่าเป็นปรัชญาแบบฉบับของชาวเยอรมัน มาร์กซ์มิใช่มีเมื่อยเป็นสามัญชนหากได้
แต่งงานกับสตรีแห่งตระกูลเจ้าศักดินา ชื่อ “เจนนี่ ฟอน เวสต์ฟาเลน” มาร์กซ์กับเมียต้องการ

ต่อสู้เพื่อระบบสังคมที่ดีกว่าระบบศักดินาจึงถูกหาจากพวกศักดินาว่าเป็นคอมมิวนิสต์แล้วเนรเทศไปอยู่นอกประเทศ ฝ่ายสันนิบาตกรรมกรเยอรมันในเบลเยียม, ในอังกฤษ และในฝรั่งเศสนั้นก็ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์อยู่แล้ว ทั้ง ๆ ที่พวกเขาก็ไม่รู้ว่าคอมมิวนิสต์คืออะไรแต่เมื่อถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ก็เป็นกัน ดังนั้นพวกเขาจึงขอร้องให้มาร์ชกับเองเกลส์ช่วยกันคว่ำทฤษฎีสังคมที่เขาจะถือเป็นหลักนำการปฏิบัติ ครั้นแล้วมาร์ชกับเองเกลส์ก็ได้ร่างแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ ค.ศ. ๑๘๔๗ ขึ้นซึ่งสันนิบาตกรรมกรเยอรมันถือเป็นหลักนำแล้วแพร่หลายเข้ามาในดินแดนเยอรมัน นี่ก็เป็นตัวอย่างแห่งการพุดพล้อย ๆ ของพวกศักดินาเยอรมันที่เรียกว่าคนที่ไม่พอใจระบบตนเป็นคอมมิวนิสต์ ตนก็รับผลเองคือได้คอมมิวนิสต์ขึ้นมาจริง ๆ ครั้นแล้วคอมมิวนิสต์เยอรมันสมัยนั้นก็จับอาวุธทำการต่อสู้ระบบศักดินาที่เมืองโคโลญ ใน ค.ศ. ๑๘๔๘ ขบวนการคอมมิวนิสต์เยอรมันพ่ายแพ้ แต่พวกเขากำหนดที่ต้องการให้เยอรมันเปลี่ยนระบบศักดินามาเป็นระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก ได้ทำการต่อสู้ทั้งทางสันติและไม่สันติอันเป็นผลให้เจ้าศักดินาในดินแดนเยอรมันยอมผ่อนผันให้มีรัฐธรรมนูญประชาธิปไตยแบบตะวันตก

จากตัวอย่างแห่งการพุดพล้อย ๆ ของพวกศักดินาเยอรมันที่หาว่าคนที่ไม่พอใจระบบนั้นเป็นคอมมิวนิสต์ ไปเสียทั้งหมดก็เท่ากับเป็นการเพิ่มกำลังคนให้คอมมิวนิสต์โดยคอมมิวนิสต์อยู่เฉย ๆ ก็ได้มา ในรัสเซียสมัยพระเจ้าซาร์ก็เพิ่มกำลังให้คอมมิวนิสต์โดยวิธีพล้อย ๆ เช่นนั้นในประเทศจีนสมัยโกวัะมินกั๋งก็พุดพล้อย ๆ หาว่าคนไม่พอใจระบบนั้นเป็นคอมมิวนิสต์ทำให้ผู้ถูกกล่าวหากลายเป็นผู้เห็นใจคอมมิวนิสต์ไป

เมื่อเจ้าศักดินาในดินแดนเยอรมันยอมผ่อนผันให้มีระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกขึ้น แม้จะยังไม่สมบูรณ์แต่ก็ช่วยให้ประเทศและแคว้นต่าง ๆ ในดินแดนเยอรมันได้พัฒนาก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมและการผลิตชีวิตปัจจัยและเป็นพลังให้เยอรมันชนะฝรั่งเศสใน ค.ศ. ๑๘๗๐ เมื่อได้สถาปนาจักรภพเยอรมันขึ้นใน ค.ศ. ๑๘๗๑ แล้วระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกในเยอรมันกลับเสื่อมลงโดย ไคเซอร์และผู้นิยมได้ ผันแปรให้ท่าน เป็นราชาธิปไตย ออกนอกเหนือรัฐธรรมนูญยิ่งขึ้น และนำความหายนะมาสู่เยอรมันในการทำสงครามโลกครั้งที่ ๑ ซึ่งเยอรมันเป็นฝ่ายแพ้ คนเยอรมันอึดอัดขัดสนกันมาก ท่านที่เป็นนักศึกษาในเยอรมันย่อมรู้อยู่แล้วว่าภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ได้มือภวิวัฒน์รุนแรงในเยอรมันเพียงใด ครั้นแล้วมวลราษฎรเยอรมันก็ได้

ทำการต่อสู้ได้ รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย แบบตะวันตก ที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับไวมาร์” ประเทศเยอรมันกำลังดำเนินก้าวหน้าไปตามระบบประชาธิปไตยนั้น ก็เกิดมีระบบนาซีซึ่งนำเยอรมันสู่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ทำให้เยอรมันพ่ายแพ้เสียหายยับเยิน เสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว มวลราษฎรในดินแดนเยอรมันตะวันตกได้รวมกันเป็นพลังเรียกร้องระบบประชาธิปไตยซึ่งสัมพันธ์มิตรผู้ยึดครองจำต้องยินยอม ให้มวลราษฎร เยอรมันตะวันตกสถาปนา ดินแดนของตนเป็นสหพันธรัฐมีระบบประชาธิปไตยแบบยุโรปตะวันตก สหพันธรัฐนี้ก็พัฒนาก้าวหน้าในการอุตสาหกรรมและการผลิต การเศรษฐกิจและการเงินของเยอรมันเข้มแข็งมั่นคงตามที่เราเห็นกันอยู่ ต่างกันมากกับสมัยภายใต้ระบบเผด็จการนาซีที่คนเยอรมันอดคัดค้านมาก

ส่วนประเทศอื่น ๆ ในยุโรปตะวันตกนั้น พลังใหม่ที่ก้าวหน้าได้ต่อสู้กับพลังศักดินาเก่าโดยใช้วิธีสันติบ้าง ไม่สันติบ้างเพื่อจะได้ระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก พวกเจ้าศักดินาในประเทศเหล่านั้นก็ตั้งหน้าตั้งตาอยู่ตลอดเวลาในระยะเวลาหลายสิบปีนับตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๘ แต่ในที่สุดเมื่อเห็นว่าถ้าขึ้นตั้งหน้าอยู่ต่อไป ระบบศักดินาของตนก็จะถูกโค่นล้มอย่างถอนราก ฉะนั้นเพื่อรักษาส่วนที่ควรรักษาระบบเดิมไว้ได้บ้างจึงได้ผ่อนผันให้มวลราษฎรในประเทศของตนได้ระบบประชาธิปไตยตามคำเรียกร้องโดยวิธีสันติของมวลราษฎร

ส่วนรัสเซียในสมัยพระเจ้าซาร์นั้น แม้ระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกเกิดมีขึ้นในยุโรปตะวันตกเป็นเวลากว่า ๑๐๐ ปีก็ตาม แต่พระองค์กับพวกสนับสนุนก็ยังหลงเข้าใจว่าราษฎรรัสเซียส่วนมากนั้นโง่เขลายังไม่พร้อมที่จะได้การปกครองประชาธิปไตย แม้เพียงขนาดแบบตะวันตก ราษฎรรัสเซียก็ถูกกดขี่ขู่ตรึงอย่างหนักตามระบบศักดินาซึ่งได้รับความอึดอัดขัดสนอย่างแสนสาหัส ส่วนพระเจ้าซาร์และเจ้าศักดินาทั้งหลายได้เสวยสุขเกษมสำราญซึ่งในสมัยนั้นถือว่าราชสำนักนั้นหรูหราและฟุ่มเฟือยที่สุดในระบบศักดินาค่ายกัน แม้ว่าราษฎรรัสเซียส่วนมากยังจะโง่เขลายังไม่เข้าใจเรื่องระบบประชาธิปไตยตะวันตก แต่ตามธรรมชาตินั้นมนุษย์ต้องการปลดปล่อยความทุกข์ยากซึ่งแม้จะเป็นพลังที่เงียบอยู่ แต่ก็ยังเป็นพลังที่คอยรับการปลดปล่อยความทุกข์ยากซึ่งเมื่อขบวนการปลดปล่อยขึ้นก็เป็นพลังมหาศาลที่เอาการเอางานจริงจังได้แทนที่จะเงียบอยู่ ดังนั้นจึงได้มีพวกก้าวหน้าในรัสเซียได้มองเห็นพลังสำคัญของราษฎรนี้ที่จะได้ สนับสนุนให้เปลี่ยนระบบศักดินารุสเซียมาเป็นระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกขึ้นก่อน ส่วนวิธีที่จะได้ประชาธิปไตย

นั้นในระยะแรก ๆ มีหลายขบวนการที่คิดใช้วิธีต่าง ๆ กัน บางขบวนการคิดใช้วิธีเรียกร้องอย่างสันติ บางขบวนการคิดใช้กำลังอาวุธ พระสังฆราชของกัณฑ์แห่งกรุงเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นเปโตรกราด, ปัจจุบันเป็นเลนินกราด) เห็นว่าถึงเวลาแล้วที่พระเจ้าซาร์จะต้องพระราชทานรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ท่านสังฆราชของกัณฑ์เห็นว่าต้องใช้วิธีสันติ ท่านจึงนำร้องทนายทนายิกให้รวมกำลังกันเดินขบวนไปยังพระราชวัง เพื่อทูลเกล้าถวายฎีกาขอพระราชทานรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย แต่เมื่อขบวนราษฎรไปถึงหน้าพระราชวังก็ถูกทหารรักษาพระองค์ใช้อาวุธยิงกราดมายังราษฎรซึ่งล้มตายบาดเจ็บไปตาม ๆ กัน ผลจากการที่ไม่พระราชทานรัฐธรรมนูญโดยวิธีสันติจึงทำให้ขบวนก้าวหน้าส่วนข้างมากที่เรียกเป็นภาษารุสเซียว่า "บอลเชวิค" แห่งพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยใช้วิธีต่อสู้โดยไม่สันติจึงถูกปราบหลายครั้ง ล้วนพวกก้าวหน้าฝ่ายนายทุนก็พยายามต่อสู้อย่างสันติ พระเจ้าซาร์ก็ยังไม่ยอมให้ประชาธิปไตยแบบตะวันตกจนกระทั่งปลายสงครามโลกครั้งที่ ๑ ราษฎรรุสเซียได้รับความอึดอัดขัดเคืองยิ่งขึ้น ฝ่ายก้าวหน้าของนายทุนทนอยู่ต่อไปไม่ได้จึงร่วมกับบอลเชวิค ใช้กำลังบังคับให้พระเจ้าซาร์สละราชสมบัติให้พระอนุชา สถาปนาประชาธิปไตยแบบยุโรปตะวันตกขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๑๗ พระอนุชาเห็นท่าไม่ดีก็สละราชสมบัติอีก ครั้นแล้วรัฐบาลซึ่งประกอบด้วยพวกตัวแทนนายทุนก็ได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้น รัฐบาลชั่วคราวก็ไม่สามารถแก้ความขัดสน การอึดอัดขมขื่นของราษฎรรุสเซียได้ ต่อมาอีกเพียง ๖ เดือน ฝ่ายบอลเชวิคจึงนำราษฎรลุกขึ้นจับอาวุธล้มรัฐบาลชั่วคราวในเดือนตุลาคม (ปฏิทินเก่ารุสเซีย) ค.ศ. ๑๙๑๗ แล้วประกาศสถาปนาระบบสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์ขึ้น การดิ้นรนของพระเจ้าซาร์เข้าลักษณะคำพังเพยโบราณของไทยว่า "เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย"

แม้ประเทศในยุโรปตะวันตกบางประเทศจะผ่อนผันโดยสันติให้ราษฎรภายในประเทศของตนได้ประชาธิปไตยแบบตะวันตกก็ดี แต่ไม่ยอมให้ระบบนั้นแก่อาณานิคมหรือเมืองขึ้น ดังนั้นราษฎรในทวีปอเมริกา อาฟริกาและเอเชียที่เป็นอาณานิคมของประเทศในยุโรปตะวันตก จึงต้องต่อสู้โดยวิธีไม่สันติเพื่อได้เอกราชและสถาปนาระบบประชาธิปไตยตะวันตกขึ้นหลายแห่ง ถ้าท่านศึกษาในเรื่องนี้คงทราบอยู่แล้ว และจะเห็นได้ว่าสหรัฐอเมริกาซึ่งมีผู้ยกย่องว่าเป็นหัวหน้าค่ายเสรีประชาธิปไตยนั้นก็ใช้วิธีทำสงครามภายในต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษ

ส่วนอื่นเกี่ยวนั้นที่ได้เอกราชจากอังกฤษและเอาเยี่ยงประชาธิปไตยตะวันตกมาสถาปนา นั้นนอกจากมีขบวนการอื่น ๆ ที่ต่อสู้จักรวรรดินิยมอังกฤษอย่างไม่สันติแล้ว ก็มีขบวนการภายใต้ มหาत्मคณธีที่ใช้วิธี “คือแพ่ง” โดยไม่ใช้กำลังอาวุธคือการไม่ยอมร่วมมือในองค์การรัฐ ห้าง ร้านวิสาหกิจของอังกฤษ ไม่ยอมใช้สิ่งของที่อังกฤษทำขาย ท่านคณธีถูกจับเข้าคุกหลายครั้งซึ่ง ท่านก็ยอมเสียสละ แม้วิธีของท่านไม่ทำให้เศรษฐกิจบั่นทอนมาก แต่เมื่อเสร็จสงครามโลกครั้งที่ ๒ แล้ว รัฐบาลพรรคกรรมกรของอังกฤษเห็นว่าคนที่ฝ่ายตนจะยึดมั่นอยู่ต่อไปก็จะทำให้ขบวนการที่ใช้ความรุนแรง คือขบวนการคอมมิวนิสต์อินเดียที่จะก่อสงครามกลางเมืองอันจะทำให้วิสาหกิจนายทุนของอังกฤษเสียหายหนัก ฉะนั้นเพื่อรักษาระบบทุนของอังกฤษในอินเดียไว้ รัฐบาลอังกฤษจึงผ่อนผันโดยวิธีสันติ ให้อินเดียได้รับเอกราชและสถาปนาระบบประชาธิปไตยแบบ ตะวันตกขึ้น

จากอุทาหรณ์ในประวัติศาสตร์ที่ผมกล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่าในยุโรปนั้นระบบ ประชาธิปไตยโดยวิธีสันติเป็นไปได้โดยเงื่อนไข ๒ ประการ คือ ประการที่ ๑ เงื่อนไขฝ่ายราษฎร ที่ตกทุกข์ได้ยากพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนทุกข์โดยระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตก และมีกองหน้า เป็นขบวนนำ มีทัศนะประชาธิปไตยยึดถือเป็นหลักน้าการปฏิบัติของตน เพราะถ้าเพียงแต่เกิด ๆ ว่าอยากได้ระบบประชาธิปไตยแต่ยึดถือทัศนะล้าหลังที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย การปฏิบัติในขั้นสุดท้ายของชนก็จะวกไปสู่ความไม่เป็นประชาธิปไตย ประการที่ ๒ เงื่อนไขฝ่ายผู้กุมอำนาจเศรษฐกิจ และการเมืองและผู้กุมอำนาจทางจิตใจของมวลราษฎรว่าจะพร้อมเสียสละผลประโยชน์ของตนให้แก่ มวลราษฎรได้มีระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกหรือไม่ เพื่อให้ระบบนั้นสมานกับพลังการผลิต ที่พัฒนาขึ้นเพื่อเปลื้องทุกข์ของมวลราษฎร

เงื่อนไขประการที่ ๒ นี้ สำหรับผู้กุมอำนาจที่นับถือธรรมของพระพุทธองค์อย่างแท้จริงโดยไม่ถือแค่เปลือกนอกเพียงให้ขึ้นชื่อว่านับถือพุทธศาสนาแล้ว ก็มีทางที่จะให้เกิดประชาธิปไตยโดยวิธีสันติได้ พระพุทธองค์ได้ทรงบำเพ็ญเป็นตัวอย่างมาแล้วในการที่พระองค์ได้ตรัสรู้ สัมโพธิญาณมองเห็นความทุกข์ยากของมนุษย์ จึงได้สละความสุขสำราญของพระองค์เข้าทรง บรรพชาเทศนาสั่งสอน ให้มนุษย์ปกครองกันโดยสามัคคีธรรม และทรงปกครองคณะสงฆ์ ของพระองค์ให้เป็นตัวอย่างแก่ระบบประชาธิปไตย ผู้ที่เคยอุปสมบทหรือเคยศึกษาพระธรรมวินัยย่อมรู้ว่า

ตามวินัยของสงฆ์ที่ปกครองกันในวัด “ตามฉบับแท้” ของพระพุทธองค์ซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือวินัยมุข ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสได้ทรงนิพนธ์ไว้ั้นเป็นระบบประชาธิปไตยเปรียบพร้อมด้วยสามัคคีธรรมโดยแท้ หากในสมัยต่อ ๆ มามีผู้ละเมียดคำสอนของพระองค์ ในสมัยพุทธกาลนั้นพระองค์ได้เทศนาโปรดพระราชบิดา ซึ่งเป็นพระมหากษัตริย์และโปรดกษัตริย์ใหญ่น้อยให้ตั้งอยู่ในศีลสมาธิปัญญา และได้ทรงพระราชทานพระพุทธโฆษาแก่บรรดากษัตริย์ในชมพูทวีปให้ตั้งอยู่ใน “ทศพิธราชธรรม” คือธรรม ๑๐ ประการของราชาธิปไตย ซึ่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้ทรงนำมาวิสังฆาถวายพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ร.ศ. ๑๑๒ (ค.ศ. ๑๘๙๓)

เมื่อพระพุทธศาสนาเข้ามาสู่สยามแล้ว ได้มีพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้ถือเครื่องครัดในทศพิธราชธรรมและปกครองสยามตามคติประชาธิปไตย โดยขจัดอิทธิพลไสยศาสตร์แห่งลัทธิพราหมณ์ อาทิพ่อขุนรามคำแหงแห่งกรุงสุโขทัยก็ได้ทรงบำเพ็ญเป็นตัวอย่างที่รับฟังความเดือดร้อนของราษฎร ผู้ใดทุกข์ก็ทุกข์แลถวายฎีกาซึ่งพระองค์ได้ทรงช่วยแก้ไขทำให้ชาวไทยได้รับความผาสุกสมดังที่ทรงจารึกไว้ในหลักศิลาว่า “ในน้ำมีปลาในนามีข้าว”

ต่อมาในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนั้น ก็มีพระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้เจริญรอยตามพ่อขุนรามคำแหง แต่อิทธิพลไสยศาสตร์ได้แทรกเข้ามาจึงทำให้บางพระองค์สนับสนุนวิธีนั้นของลัทธิพราหมณ์ อันเป็นลัทธิที่ขัดแย้งต่อคติประชาธิปไตยทางพุทธศาสนา ผลก็คือในระหว่างเวลา ๔๑๗ ปี แห่งสมัยอยุธยาที่ท่านที่เคยอ่านพระราชพงศาวดารก็รู้แล้วว่าได้มีการเปลี่ยนพระราชวงศ์หลายพระราชวงศ์และภายในพระราชวงศ์ก็มีการต่อสู้แย่งราชสมบัติระหว่างกัน หมอแมกฟาร์แลนด์ได้สรุปไว้ในหนังสือบทานุกรมของเขาว่า สมัยอยุธยามีพระมหากษัตริย์ถึง ๓๔ พระองค์ ถูวเจดีย์องค์ละ ๑๒.๓ ปีเท่านั้น

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์แห่งพระราชวงศ์จักรีนั้น พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ซึ่งเป็นรัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสละพระราชอำนาจหลายประการของพระองค์เพื่อเปิดทางสู่ประชาธิปไตยแบบตะวันตก โดยวิธี “Evolution” หรือ “วิวัฒน์” อย่างสันติ อาทิได้ทรงแก้ไขระบบทาสต่อกจากที่กษัตริย์ สมัยอยุธยา ได้แก้ไขไว้บ้างในกาล ให้ทาสได้มี มนุษยภาพมากขึ้นโดยวิธีสันติทีละขั้น ๆ ครั้นแล้วใน ค.ศ. ๑๙๐๕ ก็ได้ทรงประกาศยกเลิกระบบทาสทั้ง

ระบบ พระองค์ได้ทรงเริ่มปรับปรุงระบบสังคมและประเพณีโบราณที่ล้าสมัยหลายอย่าง ผมได้เคยกล่าวไว้ว่า การที่จะมีระบบประชาธิปไตยได้นั้นขบวนการนำก็จะต้องมีทัศนะประชาธิปไตยเป็นหลักนำการปฏิบัติและช่วยให้มวลราษฎรมีทัศนะเช่นนั้นๆกัน ในเรื่องนี้รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงเริ่มให้ราษฎรของพระองค์เลิกความเชื่อถือไสยศาสตร์และมีความเชื่อถือที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ เป็นขั้นๆ ไป อาทิที่มีความปรากฏในพระราชหัตถเลขาถึงเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ มกุฎราชกุมารซึ่งต่อมาเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๖ คือในกาลหนึ่งมกุฎราชกุมารเสด็จประทับที่พระปฐม ทรงเห็นแสงรัศมีแผ่มาจากองค์พระปฐมเจดีย์ (องค์เดิม) มกุฎราชกุมารเห็นเป็นสิ่งมหัศจรรย์จึงทำบุญสมโภชแล้วนำความกราบบังคมทูลรัชกาลที่ ๕ จึงพระราชทานพระราชหัตถเลขาตอบอธิบายว่าปรากฏการณ์นั้นได้ปรากฏในเจดีย์หลายแห่งแต่ก็เป็นในฤดูฝนซึ่งน้ำฝน อาจจะมีชะมายัง ปูนขาวที่ประกอบเจดีย์นั้น มีอิทธิฤทธิ์หนึ่งคือเมื่อครั้งเจ้าพระยาสุรศักดิ์มนตรีสมัยเป็นเจ้าหมื่นไวยวรนาถได้รับแต่งตั้งเป็นแม่ทัพไปปราบฮ่อที่ภูกระหนังหลวงพระบางสมัยขึ้นอยู่กับสยาม ท่านเจ้าหมื่นได้ไปเฝ้ารัชกาลที่ ๕ ที่วังบางปะอินแล้วเอาผ้าเช็ดหน้าขาวของตนปูขึ้นขอพระราชทานให้พระองค์ประทับพระบาทบนผ้าเช็ดหน้านั้นทูลว่าจะนำติดตัวไปในกองทัพเพื่อความสวัสดิ์มีชัย รัชกาลที่ ๕ ก็ทรงอนุโลมตามความประสงค์แต่รับสั่งว่าท้อไป พระองค์จะใช้วิธีใหม่แทน วิธีของเจ้าหมื่นนั้นคือพระองค์จะเอาเส้นผมของพระองค์ (ซึ่งตามราชาศัพท์เรียกว่าเส้นพระเจ้า) มาบรรจุในยอดธงประจำกองทหารให้ถือว่าพระองค์ได้เสด็จไปกับกองทหาร ทั้งนี้เป็นการเลิกวิธีไสยศาสตร์อย่างหนึ่ง ยังมีประเพณีโบราณที่ล้าสมัยบางอย่างที่พระองค์ยกเลิก อาทิเมื่อได้เป็นพระมหากษัตริย์แล้วได้โปรดเกล้าฯ ให้ข้าราชการเลิกวิธีหมอบคลานกราบในการเข้าเฝ้าโดยให้ใช้วิธียืนถวายคำนับข้าราชการไทยสมัยนั้น และสมัยต่อมาก็รู้จักกันอยู่ทั่วไป ฝรั่งเศสหลายคนก็เขียนบันทึกไว้เชิดชูพระเกียรติคุณ ดังนั้นรัชกาลที่ ๕ จึงทรงวางเบิกทางการมีระบบประชาธิปไตยแบบตะวันตกโดยทาง "EVOLUTION" หรือวิวัฒนาการ

การบำเพ็ญพระองค์ของรัชกาลที่ ๕ จึงต่างกับพระเจ้าซาร์นิโกลาสที่ ๒ ที่ได้ทรงฟื้นฟูไสยศาสตร์ที่พระเจ้าซาร์องค์ก่อนๆ ได้สลະไปบ้างแล้ว ผู้ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ในระยะเวลาเพียง ๕๐ ปีเศษ ย่อมรู้กรณีราสบูตินผู้เป็นจอมแห่งไสยศาสตร์ที่มีอิทธิพลเหนือพระเจ้าซาร์และพระราชินี ซึ่งราษฎรรุสเซียและเจ้านายและขุนนางก็ไม่พอใจพระองค์ ไสยศาสตร์ไม่อาจบ่อน

กันราชวงศ์ “โรมานอฟ” ของพระเจ้าซาร์ให้พ้นจากความต้องการระบบใหม่ที่ สามารถแก้ไข ความทุกข์ยากของราษฎร

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า ฯ รัชกาลที่ ๗ แห่งพระราชจักรีวงศ์นั้นผมได้ เขียนไว้ในหนังสือชื่อว่า “บางเรื่องเกี่ยวกับการก่อตั้งคณะราษฎรและระบบประชาธิปไตย” ขอ ให้ท่านหาเวลาว่างอ่านดูว่าการที่คณะราษฎรได้ใช้กำลังทำการยึดอำนาจรัฐเมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ นั้นก็เพื่อขอพระราชทานรัฐธรรมนูญ ถ้าจะพิจารณาแล้วก็มีการกระทำ ๒ ตอน คือ ตอนที่คณะราษฎรยึดอำนาจในกรุงเทพฯ นั้นเป็นการกระทำที่ใช้อาวุธ ส่วนการขอพระราชทาน รัฐธรรมนูญนั้นเป็นการกระทำโดยสันติซึ่งพระองค์ก็โปรดพระราชทานให้โดยสันติ

มีผู้โฆษณาว่าคณะราษฎรไม่เคารพพระมหากษัตริย์ ผมจึงขอให้ท่านทั้งหลายศึกษา ปราภฏการณ์ที่ประจักษ์ในประวัติศาสตร์เพียงช่วงเวลา ๔๑ ปีมาแล้วนี้ ท่านก็จะเห็นว่าคณะราษฎร ที่ยึดอำนาจรัฐได้เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น ถ้าไม่ต้องการระบบกษัตริย์แล้วก็มี อำนาจอยู่ในมือประกาศระบบสาธารณรัฐได้ แต่คณะราษฎรยังเคารพในระบบกษัตริย์จึงได้ขอ พระราชทานให้พระปกเกล้า ฯ ทรงดำรงเป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้ระบบริัฐธรรมนูญต่อไป ต่อ มาใน พ.ศ. ๒๔๗๗ พระปกเกล้า ฯ สละราชสมบัติ ถ้าหากคณะราษฎรไม่เคารพในระบบกษัตริย์ แล้วก็มีอำนาจอยู่ในมือที่จะประกาศระบบสาธารณรัฐได้ แต่คณะราษฎรก็ได้คัดเลือกเจ้านายพระ องค์หนึ่งในพระราชจักรีวงศ์คือพระองค์เจ้าอานันทมหิดลเสนาอสภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบ ในข้อเสนอของรัฐบาลคณะราษฎรอัญเชิญพระองค์เจ้าอองนั้นเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๘ รายละเอียดปรากฏในหลักฐานที่ผมกล่าวไว้ในหนังสือที่พิมพ์ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๑๕ และหลักฐานอื่น ๆ ที่ท่านต้องการสัจจะอาจค้นดูได้ ต่อมาเมื่อพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๘ สวรรคตในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๙๕ ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลประชาธิปไตยได้มีเสียงสนับสนุนอย่าง มากทั้งในพฤฒสภา (วุฒิสภา) และสภาผู้แทนซึ่งราษฎรเลือกตั้งขึ้นมา ถ้าหากรัฐบาลขณะนั้น ไม่เคารพระบบกษัตริย์ก็อาจประกาศระบบสาธารณรัฐได้ แต่รัฐบาลขณะนั้นได้เสนอรัฐสภาให้ ความเห็นชอบอันเชิญเจ้าฟ้าภูมิพล อุดยเดชเป็น พระมหากษัตริย์ตาม รัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย ฉบับ ๑๐ พฤษภาคม ๒๔๙๕

ได้เคย
ยเป็น
รงเริ่ม
เห็น ๆ
าเป็น
นแสง
มโภช
ปรากฏ
ะกอบ
ได้รับ
ไปเฝ้า
ระทับ
๕ ก็
นั้นคือ
เอตรง
ร้อย่าง
ษัตริย์
ถวาย
มิเชิดชู
ากโดย
ได้ทรง
ะเวลา
ร์และ
จป้อง

บางคนโฆษณาอ้างเหตุพระปกเกล้าฯ สละราชสมบัติว่าคณะราษฎรไม่เคารพระบบ
กษัตริย์ แต่ผมได้กล่าวแล้วข้างบนนี้ ซึ่งท่านจะเห็น ได้ว่าคณะราษฎรปรารถนาระบบ ประชา
ธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข เมื่อพระองค์ท่านสละราชสมบัติก็อัญเชิญเจ้านายในพระ
ราชจักรีวงศ์ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป เรื่องนี้ผมได้เขียนไว้ในหนังสือเล่มที่อ้างข้างบนนี้
ผมขอคัดความตอนหนึ่งมาอ่านให้ท่านฟังดังต่อไปนี้

“การสละราชสมบัติของพระปกเกล้าฯ นั้น พระองค์ได้ทรงชี้แจงไว้ในเอกสารสละ
ราชสมบัติแล้วว่าพระองค์ไม่ทรงเห็นด้วยกับรัฐบาลสมัยนั้นอย่างไรบ้าง รัฐบาลได้พยายามที่จะ
กราบบังคมทูลชี้แจงข้อข้องพระทัยของพระองค์ จึงได้แต่งตั้งเจ้าพระยาศรีธรรมราชภิเศก รัฐมน
ตรีในรัฐบาลนั้น ซึ่งเคยเป็นเสนาบดีของพระองค์มาก่อนให้เป็นตัวแทนรัฐบาลไปกราบบังคมทูล
แต่พระองค์ก็ได้ตัดสินใจพระทัยสละราชสมบัติ”

มีผู้วิจารณ์ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ไม่ควรสละราชสมบัติเพราะพระองค์ไม่
ทรงต้องรับผิดชอบอย่างใดในการลงพระปรมาภิไธยตามที่รัฐบาลเสนอมา ข้าพเจ้าตอบผู้วิจารณ์
ว่ารัฐบาลสมัยนั้นก็เสียายเป็นอย่างยิ่งที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงสละพระราชสมบัติแต่
ถ้าคิดทางท่านพระองค์แล้ว เราก็ควรเคารพสักการะพระองค์ท่านที่มีพระราชประสงค์รักษาศักดิ์
ศรีแห่งราชชาติไว้ คือเมื่อทรงเห็นว่ารัฐบาลสมัยนั้นทำการไม่ต้องด้วยพระราชประสงค์ พระ
องค์ก็ทรงสละความสุขสำราญส่วนพระองค์ในการสละราชสมบัติยิ่งกว่าจะต้องลงพระปรมาภิไธยใน
เรื่องที่ขัดต่อความบริสุทธิ์ใจของพระองค์ ดังนั้นปวงชนชาวไทยต้องเคารพสักการะ และเทอด
พระเกียรติ ศักดิ์ศรีอันสูงยิ่งของพระองค์ชั่วนาน

ผมได้ยกอุทาหรณ์ในประวัติศาสตร์เกี่ยวกับหัวข้อที่ท่านต้องการ ทราบมา แสดงเป็น
เวลานานพอสมควรแล้ว จึงขอยุติปาฐกถาไว้เพียงนี้